

Pelastusopiston lausunto hallituksen esityksestä HE 241/2020 vp, teema: Pelastustoimen rahoitusmalli ja rahoituksen riittävyys koulutuksen näkökulmasta

Viite: Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan hallinto- ja turvallisuusjaoston pyyntö kirjallisesta asiantuntijalausunnosta hallituksen esityksestä eduskunnalle hyvinvointialueiden perustamista ja sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen uudistusta koskevaksi lainsäädännöksi sekä Euroopan paikallisen itsehallinnon peruskirjan 12 ja 13 artiklan mukaisen ilmoituksen antamiseksi (HE 241/2020 vp), teemana pelastustoimen rahoitusmalli ja rahoituksen riittävyys koulutuksen näkökulmasta

Pelastusopisto kiittää valtiovarainvaliokunnan hallinto- ja turvallisuusjaostoa mahdollisuudesta lausua pelastustoimen järjestämisestä hallituksen esityksessä HE 241/2020 vp. Pelastusopisto toteaa yleisesti, että rahoitusmallin tulee olla sellainen, joka varmistaa, että julkinen valta turvaa perusoikeuksien toteutumisen suuntaamalla rahoituksen oikein eri puolilla maata. Valtion tulee huolehtia pelastustoimen palvelujen rahoituksen turvaaminen, ja jotta palvelut pystytään tuottamaan, pelastusalan valtakunnallisen kouluttajan, Pelastusopiston riittävät voimavarat tulee taata. Pelastusopisto vastaa niin pelastustoimen ammattihenkilöstön koulutuksesta kuin pelastustoimen sopimushenkilöstön koulutusjärjestelmästä.

Pelastustoimi lähipalvelujen tuottajana

Pelastustoimen rahoitusmallia tarkasteltaessa on otettava huomioon, että pelastustoimen palvelujen saatavuus ja yhdenmukaisuus taataan. Lähes kaikki pelastustoimen palvelut viedään asiakkaan luo (pelastustoiminta onnettomuustilanteissa) tai tuotetaan asiakkaan luona (palotarkastukset, turvallisuusviestintä, koulutus). Pelastuslaitokset toimivat myös ensihoidon palvelutuottajina Kainuuta, Keski-Pohjanmaata, Etelä-Karjalaa, Länsi-Pohjaa ja Lappia lukuun ottamatta. Ensihoitotehtäviä pelastuslaitoksilla on vuosittain arvioilta n. 540 000. On siis tärkeää, että pelastuslaitosten keskeinen rooli ensihoitopalvelujen tuottajana mahdollistetaan tulevassa lainsäädännössä. Pelastuslaitokset ja sopimuspalokunnat hoitavat valtaosan myös ensihoitopalveluun kuuluvasta ensivastetoiminnasta koko maassa.

Tämä lähipalveluperiaate edellyttää toimivaa ja riittävän tiheää paloasemaverkostoa. Pelastustoimen hoitaessa pelastustehtäviä sekä ensihoito- ja ensivastetehtäviä voitaisiin asemaverkoston samoja tukitoimintoja, osin samaa henkilöstöä, samoja toimintamalleja ja yhteisiä harjoituksia sekä yhteistä vara- ja suuronnettomuusvalmiutta hyödyntää täysimääräisesti. Pelastustoimen lähipalvelut tulee säilyttää pääsääntöisesti nykyisen kaltaisina ja vähintään nykyisen tasoisina, jotta nopean avun tuottaminen voidaan varmistaa onnettomuustilanteissa. Tuottavuuden ja tehokkuuden näkökulmasta vahva integraatio pelastustoimen ja ensihoitopalvelujen välillä on keskeinen. Integraatiolla on vahva kytkös myös

ensihoidopalvelujen saatavuuteen perustuslain edellyttämällä yhdenvertaisella tavalla.

Pelastusopiston perusrahoituksen turvaaminen

Pelastusopisto on sisäministeriön alainen ainoa valtiollinen pelastus- ja hätäkeskustoiminnan kouluttaja. Jo nykytilanteessa Pelastusopiston perustoimintaa ei kehysrahoitusta nostamatta pysytä turvaamaan vuodesta 2023 eteenpäin. Tämän lisäksi pelastuslaitosten palvelutasopuutteista aiheutuu rahoituksellinen vajaus. Sisäministeriön muistiossa (5.10.2020) todetaan, että alueellisilta pelastuslaitoksilta kysyttiin kesän 2020 aikana arvioita palvelutason saattamisesta pelastuslain vaatimuksia vastaavaksi ja sen vaikutuksia henkilöstö- ja rahoitustarpeeseen. Kysely liittyi pelastustoimessa 11.6.2020 tehtyyn ratkaisuun hallinto-oikeuden käsittelyssä Helsingin toiminta-valmiutta koskevassa asiassa. Alueellisten pelastuslaitosten mukaan toimintavalmiuden saattaminen pelastuslaissa säädetylle tasolle vaatii kaikkiaan lisää päätoimista henkilöstöä 548 ja 450 sopimuspalokuntalaista.

Edelleen muistiossa todetaan, että usealla alueellisella pelastuslaitoksella on käynnissä riita-asia varallaolokorvauksista, jotka perustuvat KKO:n vuonna 2015 antamaan ratkaisuun (KKO:2015:48). Mahdollisen korvausvastuun kustannusvaikutus alueellisille pelastuslaitoksille on merkittävä, joten alueelliset pelastuslaitokset ovat ryhtyneet suunnittelemaan palvelutuotantoonsa varallaolon korvaavia järjestelmiä. Alueellisten pelastuslaitosten arvioiden mukaan varallaolojärjestelmän muutos vaatii tulevaisuudessa lisää päätoimista henkilöstöä kaikkiaan 208 henkilöä.

Öljyvahinkojen torjunnasta annetun lain (1673/2009) kumoutuminen 1.1.2019 alkaen ja öljyntorjuntaa koskevien kirjausten siirtyminen pelastuslakiin tarkoitti öljy- ja aluskemikaalivahinkojen torjunnan ylimmän johdon, ohjauksen sekä torjunnan valtakunnallisen järjestämisen siirtymistä ympäristöministeriöstä sisäministeriöön. Pelastuslaitokset vastaavat pelastustoimintaan kuuluvista torjuntatoimista rannikolla ja saaristossa sekä siihen tarvittavan torjuntavalmiuden hankkimisesta ja ylläpidosta.

Sote-maakuntien pelastustoimen saattaminen nykylain mukaiselle tasolle edellyttää lisää resursseja. Pääomavaltaisella toimialalla se tarkoittaa pääosin henkilöstöresursseja. Muistion lukujen perusteella Pelastusopiston tulisi tuottaa vuoden 2019 tasosta lisää päätoimista henkilöstöä 756. Tämä lisäksi sopimushenkilöstön määrä kasvaisi vuoden 2019 tasosta 450 henkilöllä. Pelastusopistolla on valmius tuottaa riittävä määrä henkilöstöä, mutta vain, jos koulutustarvetta vastaava rahoitus turvataan. Pelastusopisto toteaa edelleen, että pelastustoimen tutkintokoulutuksen keskittäminen Kuopioon on ehdottomasti kustannustehokkain tapa koulutuksen tuottamiseen. Vastaavasti poliisien koulutus on keskitetty Tampereelle.

Rehtori

Mervi Parviainen

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Pelastusopisto
06.04.2021 klo 10:11. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.

Jakelu

Sanna Turpeinen, sanna.turpeinen@eduskunta.fi